

## Oponentský posudek diplomové práce

### Luboš Leopold – *Gettierův problém a redefinice poznání*

Podle autorových vlastních slov je tématem předložené práce „Gettierův problém, jeho význam pro epistemologii a vliv na redefinici vědění chápaného jako centrální pojem tohoto filosofického odvětví“ (str. 4). Práci otevírá autorův vlastní, podle mého názoru poměrně zdařilý překlad klasického článku E. Gettierova „Is Justified True Belief Knowledge?“<sup>1</sup> (doprovázený užitečnými poznámkami k překládání některých technických nebo jinak obtížných termínů), jenž je východiskem celé problematiky, na niž se autor v práci zaměřuje. Poté (kapitola 1) autor nabízí vcelku standardní analýzu hlavních strukturních momentů Gettierovy pozice, přičemž se soustředí na dva principy, k jejichž platnosti se Gettier zavazuje, totiž tzv. Princip falibilismu a tzv. Princip uzavřenosti zdůvodnění. V kapitole 2 autor podrobuje krátké diskusi zažitou tezi o původu Gettierem odmítané definice vědění v Platónově *Teaitétovi* a uvádí několik historických precedentů Gettierem konstruovaných protipříkladů. Po této přípravné fázi přechází autor k tomu, co lze považovat za vlastní cíl a přínos práce, totiž „shrnout hlavní příspěvky do debaty post-gettierovské epistemologie a nastítnit tak hlavní proud jejího ubírání (*sic*)“ (str. 29). Po předběžné klasifikaci hlavních směrů pozitivních i negativních reakcí na gettierovskou výzvu (kapitola 3) a po představení široce přijímané obecné analýzy podstatných konstitutivních momentů při konstruování gettierovských scénářů z pera L. Zagzebski (kapitola 4) tedy v ústřední a jednoznačně nejdelší závěrečné kapitole 5 postupně uvádí na scénu pět pozitivních přístupů ke gettierovským výzvám (Goldmanovu kauzální teorii, goldmanovský reliabilismus, Nozickovu „sledující teorii“, Clarkovu tzv. NFG teorii, a konečně tzv. teorii nepřemožitelnosti Lehrera a Paxsona), podrobuje je kritické diskusi a uvádí je do vzájemných systematických vztahů.

Předloženou práci považuji vcelku za zdařilou, a v kontextu požadavků kladených na bakalářské práce za nadstandardní. Autor osvědčuje velmi dobré zvládnutí zkoumané problematiky, jež je vsutku spletitá; míra přehlednosti, s níž se mu daří představit hlavní post-gettierovské přístupy a uvádět je do vzájemných vztahů, aniž by sklouzl k povrchnosti a schematičnosti, zasluhuje uznání. Textová báze, s níž autor pracuje, je vhodně zvolená a dostatečně rozsáhlá, přičemž autorova znalost a porozumění zásadním pasážím je nezpochybnitelná. Výklad je dobře strukturovaný, analýzy i argumenty jsou povětšinou dobře vedeny. Text je sepsán velmi kultivovanou (snad jedinou výjimkou potvrzující pravidlo je v tomto ohledu slovo „akorát“ na str. 36, ř. 2) a sympaticky střízlivou češtinou s minimem překlepů a gramatických přehlédnutí (ponejvíce ve shodě přísudku s podmínkem). Po formální stránce je práce v pořádku (pominu-li již zmíněné nezařazení Gettierova výchozího článku do bibliografie).

Následuje několik kritických podnětů, které ale nic nemění na již uvedených celkových kvalitách předloženého textu:

(1) V diskusi o Principu falibilismu v oddílu 1.3 autor opakovaně směšuje *být* (*ne*)*pravdivý* s *být považován za* (*ne*)*pravdivý* (nejvýrazněji je to patrné na str. 17, odst. 3), což podle mého názoru výrazně snižuje přesvědčivost tezí formulovaných v uvedeném oddílu. Domnívám se, že toto směšování není náhodné, neboť podle všeho souvisí s autorovým

---

<sup>1</sup> Je ironií, že sám tento článek nefiguruje v seznamu použité literatury.

ignorováním zásadního rozdílu mezi internalistickými a externalistickými pozicemi v epistemologii, což rozvedu níže v bodě (4).

(2) Případy s odcizeným autem a rozlučkovým večírkem, s nimiž autor pracuje rovněž v oddílu 1.3, považuji za nepřesvědčivé, neboť pro přiznání statusu „přesvědčení na úrovni vědění“ tu podle mne jasně chybí známka *jistoty*, kterou by v daných případech zajišťovala (u vědomí komplikací, jež to obnáší) aktuální smyslová či perceptivní evidence.

(3) Autor se příliš nevěnuje negativním reakcím na gettierovské výzvy v tom smyslu, že jde o pouhý pseudoproblém, resp. o cosi filosoficky nepodstatného – vlastně je odbývá v jediném krátkém odstavci 2 na str. 29. S ohledem na projekt jeho práce je to do určité míry pochopitelné; hrozba, že gettierovská problematika v konečném důsledku degeneruje na pouhý spor *de nomine*, nicméně dosti intenzivně prosakuje na dialekticky zásadních místech textu, nejvýrazněji na str. 18 a 31-32. Domnívám se, že tato hrozba je natolik podstatným hraničním momentem současných diskusí k tématu, že by jí měl v práci být věnován větší prostor. Viz též následující bod.

(4) Jak jsem již naznačoval, považuji za překvapivé, že autor v celé práci zcela ignoruje rozlišení mezi internalismem a externalismem v epistemologii (přínejmenším v tom minimálním smyslu, že podle externalismu se predikát *vědění* v relevantním významu připisuje myslím nezávisle na tom, čeho si je daná mysl v daném relevantním ohledu vědoma). Toto rozlišení má přitom v současných debatách naprosto zásadní význam, neboť se dotýká samotné otázky smysluplnosti řešení gettierovských výzev. Autor opakovaně klade rétorické otázky (zjevně se záměrem zpochybnit určitou teorii), jak má/může daná mysl vědět, zda jsou splněny určité podmínky, resp. zda nastávají určité okolnosti, jež jsou zásadní pro přisouzení predikátu vědění (viz zejm. str. 45, odst. 6; str. 51, odst. 4; str. 59, první odstavec odspodu). Zdá se mi, že mu přitom uniká právě to, že přínejmenším první tři z pěti zkoumaných pozic jsou reflektovaně a záměrně externalistické a že možná pointa těchto pozic spočívá právě v tom, že otázka kritérií (nebo dokonce definice) vědění je filosoficky nezajímavá (protože jde o spor *de nomine*).

Autora prosím o laskavé vyjádření k uvedeným kritickým bodům. Ty však svým charakterem výrazně přesahují standardní požadavky kladené na bakalářskou práci. Jak již bylo řečeno, práci považuji za velmi zdařilou. Jednoznačně ji doporučuji k obhajobě a předběžně navrhuji hodnotit ji jako *výbornou*.

V Praze dne 5. září

Jan Palkoska